

ས་སྐྱ་ལེགས་བཤད།
ལེགས་པར་བཤད་པ་རིན་པོ་ཆེའི་གཏེར།

The Precious Treasury of Elegant Sayings
by
Sakya Pandita

Translated from the Tibetan by
Nicolas Bommarito
བུ་ཁུང་ལོན་བླ་མ།

ཡ་རབས་བརྟག་པ།

An Investigation of the Noble

31

རྟག་ཏུ་དམ་པའི་ཡོན་ཏན་རྣམས།
སྐྱེ་བོ་དམ་པས་ལྷག་པར་སྐྱོགས།
མ་ལ་ཡ་ཡི་ཅན་དན་ངེ།
རྒྱང་གིས་ཕྱོགས་བཅུར་རྒྱས་པར་བྱེད།

The virtues of the supreme beings,
Are always specifically proclaimed by supreme beings.
The smell of the sandalwood of Mt. Malaya,¹
Is spread by the air in all the ten directions.²

32

དམ་པ་དཔོན་དུ་བསྐྱོས་གྱུར་ན།
དོན་གྲུབ་པ་དང་བདེ་སྲིད་འཕྲོག།
ཞོར་བུ་རྒྱལ་མཚན་ཅེར་མཚོད་ན།
ཡུལ་ཕྱགས་དགེ་ཞེས་མཁས་རྣམས་སྐྱོགས།

If a supreme lord is appointed,
Happiness and accomplishment will obtain.
If offerings are made to the jewel atop the victory banner,
The wise proclaim that the region will be virtuous.

---

¹ Mt. Malaya (मलय) is a mountain range in the west of Malabar, India.

² In Tibetan cosmology there are ten directions - the four cardinal directions, the four intermediate directions, the nadir, and the zenith.

33

རྒྱལ་ངན་གཞན་གྱིས་གཅོས་པ་ན།
 ལྷག་པར་ཚོས་རྒྱལ་བླ་པར།
 དེམས་གྱིས་བཏབ་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས།
 གངས་རྩུ་འབའ་ཞིག་ཡིད་ལ་བྱེད།

If one is endangered by another evil king,
 One is especially mindful of the Dharma king.
 When sentient beings are taken by a fever,
 Only glacial water receives their attention.

34

ལྷིག་སྲོད་རྒྱལ་བོས་གཅོས་པ་ན།
 མི་དབང་ཚོས་རྒྱལ་ལྷག་པར་སྲོད།
 འབྲུང་པའི་གདོན་གྱིས་བཏབ་པ་ལ།
 གསང་སྤྲུགས་སྲུབ་པས་རྗེས་སུ་འཛིན།

If endangered by the harmful behavior of the king,
 One will be specifically protected by the Dharma king.
 Those possessed by demons
 Are cared for by the mystics.

35

དམ་པ་སྤྲིག་པ་རྣུང་ཡང་སྲོད།
 དམན་རྣམས་ཚེན་པོའང་དེ་ལྷ་མིན།
 ཞོ་ལ་རྩུལ་ཕན་འབྲུར་བ་སེལ།
 ཆང་ལ་ཕབས་ཀྱང་ལྷག་པར་འདེབས།

Supreme beings renounce even small harmful actions,
 While inferior beings do not renounce even great ones.
 One throws out a piece of dust from yogurt,
 But specifically puts yeast into chang.³

---

³ Chang (ཆང་) is a name for Tibetan barley beer.

36

སྐྱོད་པའི་བྱུང་བ་ལྟར་གྱུར་གྲངས།
 སྐྱོད་པའི་བྱུང་བ་ལྟར་གྱུར་གྲངས།
 མི་ནི་ཐུར་དུ་ཁ་བསྐྱུར་གྲངས།
 མི་ལྟེ་གྲུན་ལ་འབར་བར་མཐོང།

Even when trouble comes to the supreme being,
 Their behavior has the distinctive feature of being especially beautiful.
 Even when a fire faces downhill,
 One sees tongues of fire buring upwards.

37

དམ་པ་རྒྱུད་ན་གནས་ན་ཡང་།
 འཁོར་འདབ་པན་པས་རིང་ནས་སྐྱོང།
 མ་ཁའ་ལ་སྤྱིང་ཆེན་འབྲིགས་པ་ཡིས།
 ས་ཡི་ལོ་ཉོག་བྱུང་བར་འཕེལ།

Even when the supreme being is at a distance,
 They protect their followers by helping them from a distance.
 It is by large clouds gathering in the sky,
 That the harvest of the earth increases.

38

གསོན་ཚེ་སྐྱེན་གྲགས་དགའ་བའི་རྒྱ།
 འཛིག་ཉེན་གཞན་དུ་བསོད་ནམས་དགའ།
 དེ་གཉིས་མེད་པའི་ནོར་ཙམ་གྱིས།
 མ་ཁས་རྣམས་དགའ་བ་བསྐྱེད་མི་ལུས།

Fame causes happiness in this life,
 Merit causes happiness in the next life.
 Mere wealth aside from these two,
 Does not have the power to produce happiness for the wise.

39

སྤྱི་རྒྱུ་རིང་དུ་བལྟ་བ་དང།
བག་ཡོད་པ་ལ་བཟོད་བསམ་ཆེ།
བརྩོན་འགྲུས་ཆེ་ཞིང་བརྟན་ལ་གྲིམས།
བྲན་གཤོག་ཡིན་ཡང་དཔོན་དུ་འགྱུར།

Those who see into the distant future,
Have awareness and great patience.
By concentrating firmly and having great diligence,
Even a servant can become a master.

40

སྤྱིན་ལ་རྟག་ཏུ་སེམས་སྐྱོ་བ།
དེ་ཡི་གྲགས་པ་རྒྱུང་བཞིན་ལྷང།
ཕོངས་པ་སྐྱོང་བ་འདུ་བ་བཞིན།
འབྲུལ་བར་འདོད་རྣམས་དེ་བས་མང།

Those that are always overjoyed with giving,
Their fame rises like the wind.
Like the poor that gather to beg,
Even more wish to make offerings.

41

བྱིན་ནས་སྐྱར་ཡང་མི་ལེན་ལ།
དམན་པའི་བརྟོས་པ་དང་དུ་ལེན།
ཕན་པ་རྒྱུང་དུ་འང་མི་བརྗེད་པ།
བདག་ཉིད་ཆེན་པོའི་ཆེ་རྟགས་ཡིན།

Having given again and again without taking,
Voluntarily accepting the contempt of lesser beings,
And not forgetting even small benefits.
These are the marks of the essence of greatness.

42

དམ་པའི་ཡོན་ཏན་སྐྱེས་གྱུར་གྱང།
 འཇིག་རྟེན་ཀུན་ལ་བྱང་པར་གསལ།
 ལྷ་མའི་མེ་ཏོག་ལེགས་བཀའ་གྱང།
 རི་ཞིམ་ཀུན་ཏུ་བྱང་པར་འགྱུར།

Even if the virtues of the supreme being become hidden,
 Their distinguishing features are clear to all the world.
 Even if the flower of the nutmeg tree is covered,
 Its sweet scent is all pervading.

43

རྒྱལ་བོ་རང་ཡུལ་ཆེ་བ་ཙམ།
 དམ་པ་གང་དུ་ཕྱིན་པར་བཀུར།
 མེ་ཏོག་པལ་ཆར་ཉིན་རེའི་རྒྱན།
 གཟུགས་གི་ཉེར་བུ་གང་དུ་འང་མཚོད།

A king is great only in his own region,
 But the supreme being is honored wherever they go.
 Generally, a flower is adorned just for a day,
 But jewels receive offerings always.

44

ལྗོན་ཤིང་དུད་པ་འབྲས་བུ་མང།
 མ་བུ་དུལ་བ་མཚུགས་སྒོ་བཟང།
 ཏྲ་མཚོག་དུལ་བ་འགྲོས་མཚོགས་ཏེ།
 དམ་པ་དུལ་བ་མཁའ་པའི་རྟགས།

A tree that is bent down is a sign of many fruits.
 Beautiful tail feathers is a sign of a tamed peacock.
 Swift running is a sign of a tamed steed.
 The discipline of the supreme being is a sign of wisdom.

45

དམ་པ་རྣམས་དང་ཕལ་བ་ལ།
བྱས་པ་མཉམ་ཡང་རྒྱུ་མི་འདྲ།
ཞིང་ལ་ས་བོན་བྱད་མེད་ཀྱང་།
ལོ་ཏོག་བྱད་པར་དཔག་ཏུ་མེད།

Supreme beings and ordinary people may act similarly,
But their graciousness is different.
The seeds put on the field are not different,
But the difference in harvest is immeasurable.

46

བདག་ཉིད་ཆེ་ལ་ཕན་བཏགས་ན།
ཅུང་ཟད་ཙམ་ཡང་འབྲས་བུ་འབྱིན།
སྐྱུ་རུ་ར་གཅིག་བྱིན་པ་ལ།
ཆོས་རྒྱལ་བུ་དང་སློམ་ས་ལ་ལྗོས།

If one helps a great being even only a little,
It will issue forth effects.
One who gave a single Amla⁴ to the Dharma King,
Was viewed as equal to his son.

47

བཟང་པོའི་ཆེ་རིགས་སྦྱོད་པས་བསྐྱུང།
སྦྱོད་པ་ཉམས་ན་རིགས་དོན་མེད།
ཅན་དན་བྱི་བཟང་སྦྱེ་བོ་དགའ།
དེ་བསྐྱུགས་སོལ་བ་སུ་ཞིག་ལེན།

It is through actions that a good lineage is protected.
But if actions are spoiled, a lineage is meaningless.
People like the sweet smell of sandalwood,
But who takes the burned up embers?

---

⁴ Amla is known by many names - in Tibetan it is (ལྗོས་པོ་ལྗོས་པོ་) and in Sanskrit it is आमलकी. It is also known as Indian Gooseberry, Emblic Myrobalan, Amla, and Amalaki. It is an important plant in India with many medicinal properties.

48

ཆེན་པོ་རེ་ཞིག་སྐྱེད་ལྡུང་གྱང་།
དེ་ལ་གཏུང་བ་བསྐྱེད་མི་དགོས།
ཟླ་བ་རེ་ཞིག་གཟམ་ཟེན་ཡང་།
དེ་མ་ཐག་ཏུ་གྲོལ་བར་འགྱུར།

Even for the great, temporary troubles arise.
But for this, anguish need not be born.
Even the the moon is sometimes eclipsed,
But it will immediately be released.

49

ཆེན་པོས་དགའ་ལ་བྱམས་བྱས་ན།
དགའ་ཉིད་དེ་ཡི་དབང་དུ་འགྱུར།
མང་བོས་བཀུར་བས་ཀུན་བསྐྱེད་ས་པས།
ཀུན་གྱིས་རྒྱལ་བོར་དབང་བསྐྱེད་འོ།

If the great are kind to an enemy,
By this the enemy is controlled by him.
Honored by many, he cares for all.
The king is empowered by all.

50

དམ་པ་ཇི་ལྟར་སྐྱེད་ལྡུང་གྱང་།
སྤིག་དང་འདྲིས་པའི་བས་མི་བ།
སེང་གེ་བགྲེས་གྱང་མི་གཙང་བའི།
ངན་སྐྱུགས་བ་བར་མི་བྱེད་དོ།

However, even if the supreme being grows frail,
They will not eat food that is acquainted with harmful behavior.
Even if the lion is hungry,
It does not eat filthy vomit.

51

དམ་པ་སྲོག་ལ་བབས་ན་ཡང་།
རང་བཞིན་བཟང་བོ་ག་ལ་འདོད།
ས་ལེ་སྐྱམ་ནི་བསྲིགས་བཅད་ཀྱང་།
དེ་ཡི་ཁ་དོག་ཉམས་མི་འགྱུར།

Even at the cost of their own life,
How can the supreme being reject their own innate goodness?
Even if gold is burned and broken,
It's color cannot be defiled.

52

སྐྱེས་མཚོག་རྣམས་ལ་དམན་པ་རྣམས།
ཁོ་ཡང་ལན་དུ་ག་ལ་ཁོ།
ཅེ་སྲུང་བྲེགས་པའི་སྐད་འབྲིན་ཡང་།
དི་དྲགས་རྒྱལ་པོས་སློང་རྗེས་སྐྱོང་།

Even when inferior beings get angry at them,
How can noble beings respond with anger?
Even though the fox produces arrogant sounds,
The lion maintains compassion.

53

བདག་ཉིད་ཆེ་ལ་སྐྱེ་བོ་རྣམས།
སྐྱོན་ཚོལ་འགྱུར་གྱི་དམན་ལ་མིན།
འཕན་ཟེལ་རིན་ཆེན་ལ་ལྟ་ཡི།
མགལ་དུམ་ལ་ནི་སུ་ཞིག་དཔྱོད།

People search for flaws in great beings,
But not in inferior beings.
One looks at the damage of a precious jewel,
But who examines a chunk of charred wood?

54

བསྐྱོད་པས་དགའ་བར་མི་འགྱུར་ལ།
སྐྱད་པས་མི་དགར་མི་འགྱུར་ཞིང།
རང་གི་ཡོན་ཏན་ལེགས་གནས་པ།
སྐྱེ་བོ་དམ་པའི་མཚན་ཉིད་ཡིན།

To not become happy because of praise,
To not become unhappy because of blame,
To support one's own good virtues,
This is the character of the supreme being.

55

སྤྲིག་པ་དང་ནི་མཐུ་རྩལ་ལས།
བྱུང་བའི་ལོངས་སྤོད་ལོངས་སྤོད་མིན།
བྲི་དང་བྲི་ལ་འགྲངས་ན་ཡང།
ངོ་ཚ་བོར་བའི་རྣམ་ཐར་ཡིན།

As for the power of harmful actions,
They are not sources of genuine wealth.
Cats and dogs eating until they are full,
Is an example of the casting aside of modesty.

56

འཁོར་ལ་སྤུན་སྤུམ་ཚོགས་གྱུར་ན།
རྗེ་དཔོན་ཉིད་གྱི་ཚེ་བ་ཡིན།
རྟ་ལ་རྒྱན་དུ་བྱས་པ་དེ།
བདག་པོ་ཉིད་ལ་མི་མཛེས་སམ།

If prosperity arises,
It is the greatness of the ruler.
When a horse is adorned,
Is the rider not beautiful?

ཇི་ལྟ་ཇི་ལྟར་རྗེ་དཔོན་གྱིས།
 འཁོར་ལ་རྒྱན་གྱིས་བསྐྱངས་གྲུབ་པ།
 དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་འཁོར་གཡོག་རྣམས།
 རྗེ་དཔོན་ཉིད་ཀྱི་བྱ་བ་བསྐྱབ།

As the ruler,
 Sustains kindness,
 So the servants,
 Accomplish the ruler's works.

བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་གནས་པའི་སར།
 མཁས་པ་གཞན་དག་སུ་ཡིས་བརྗེ།
 མཁའ་ལ་ཉི་མ་ཤར་བ་ན།
 རྒྱ་སྐར་མང་ཡང་མཐོང་མི་འགྲུར།

In the places where great beings abide,
 Who would consider others to be wise?
 If the sun rises into the sky,
 There are many stars, but they cannot be seen.

ཚོག་གལ་ཚེན་པོ།
Important Terms

སྒོ་བྲོས་

This term is related to the Sanskrit मति which has a range of meanings including devotion, prayer, memory, opinion, perception, and judgement.⁵ The literal Tibetan is <intelligence + advice> and I take it to mean something close to ‘discriminating intellect’ though for the sake of brevity I translate it here as ‘intelligence.’

ཡོན་ཏན་

This term is related to the Sanskrit गुण which has a large array of meanings, but in this sense means good quality, virtue, merit, or excellence. I have translated it here as ‘virtue’ as that is a fairly broad term in English that seems to encompass the meanings of the Tibetan.

མཁས་པ་

This term is related to the Sanskrit कुशल. It’s meanings range from clever or skilled to wise or proficient. I translate it here as ‘wise’ as in English it includes both learning and discernment.

དམ་པ་

This term is related to the Sanskrit परम. It often has a superlative sense, meaning best, chief, highest, primary, unsurpassed, or supreme. It is sometimes used as a noun referring a person of the highest quality. I translate it here as ‘supreme’ or in the case of a person as ‘supreme being’ to maintain the superlative sense.

སྤྲི་བ་

This term is related to the Sanskrit पाप. It is sometimes translated as ‘sin’ but I think this is a poor choice as the term ‘sin’ has connotations of an action that is against the will of God or some other divine command, rather than an action that is in itself harmful or that produces harmful consequences. In keeping with this sense, I have instead chosen to translated it as ‘harmful action’ or ‘harmful behavior.’

བློན་པོ་

---

⁵ The Sanskrit glosses used are from the Monier-Williams Sanskrit-English dictionary.

This term is related to the Sankrit मुह् meaning to be confused, in error, or perplexed. It can also mean to fail or to go astray. The Tibetan means stupid or foolish and synonymous with ལྷན་པ་ and ལྷོངས་པ་ and is translated here as 'fool' or 'foolish.'

ངན་པ་

This term is related to the Sanskrit हीन meaning deficient, base, low, poor, vile, or bad. The Tibetan has similar connotations of inferiority and I translate it here as 'bad person' or 'inferior being.'